

CETĂȚENII ADULȚI DIN ROMÂNIA PROFUNDĂ ȚIN CU BECALI

(DESPRE IEȘIREA DIN IPOCRIZIE ȘI RELATIVISM MORAL)

Recunosc că uneori nu public sondaje de opinie despre care cred că nu ar face bine imaginii României sau imaginii noastre despre noi înșine sau pur și simplu despre cred eu că ar transmite ceva toxic societății. Da, cred ca există și idei toxice și mesaje toxice, imagini toxice, ba chiar și oamnei toxici pentru societate. A face selecția a ceea ce este sau nu este mesaj public din munca mea este singurul grad de libertate pe care pot să mi-l permit. Uneori mă întreb dacă nu este o libertate prea mare, dacă nu supraestimez capacitatea mea de a stabili ceea ce este bun sau rău pentru societate, pentru dinamica ei. În cele vreo trei decenii de când mă gândesc la devenirea socială m-am lovit de multe ori de ideea renașcentistă că nu întotdeauna adevărul folosește construcției sociale, chiar dacă poate să îți dea senzația că te face liber.

Știu care sunt limitele influenței sondajelor, am studiat experimental de multe ori acest efect, știu că este compensat de regula de un efect contrar al căutării unui echilibru, dar cu o mass-media fără prea mult discernământ se pot amplifica mesaje care să nu aibă un efect dezirabil pentru modernizarea unei societăți sau evoluția ei spre democrație sau civism.

Știu că oamenii sunt oboșiți de viața publică și de relația cu statul român, sunt roși de sărăcie și deznădăjduiți, nu au încredere în instituțiile lui și uneori spun lucruri despre stat într-un fel de polemică, vor să vadă efectul public al criticii. Pâna la urmă oamenii știu că rezultatele sondajelor ajung la televizor și poate că speră că mai marii dregători vor fi impresionați și vor schimba ceva.

Ipocrizia publică este detectabilă în sondaje, iar sociologii știu că trebuie ocolite anumite subiecte sau tratate mai elaborat dacă nu vrem sa contabilizăm niște minciuni monumentale. Dacă îi întrebăm pe oameni dacă intră pe site-uri pornografice ei vor spune nu, dar aceste locuri sunt cele mai vizitate, dacă, după alegeri, îi întrebăm cu cine au votat, atunci vreo 15-20 % vor trece la învingător și vor declara ca au fost la vot vreo 15-20% și dintre cei care nu au fost. Evident, ipocrizia din spațiul public, în cazul Becali, vine din faptul că majoritatea analiștilor care se prefac a vorbi despre prezumție de nevinovăție sau de modalitățile în care a fost dus Becali în arest știu foarte bine cine este acesta și de-a lungul timpului au observat cum acesta a sfidat legi, instituții sau chiar morala publică.

Tehnic, noi, sociologii, inventăm mereu proceduri pentru a testa indirect sau a izola minciuna, dar minciuna parcă nici nu este atât de deranjantă precum prostia, vulgaritatea sau imoralitatea publică pe care o descoperim în urma cercetărilor câteodată. Spectacolul

național al jelaniei după Becali a fost un spectacol trist. Poți număra pe degetele de la două mâini jurnaliștii de la televiziunile centrale care au încercat să se opună valului de bocitoare. Un conducător al USL, om important, a spus că este alături de Omul năpăstuit pe care l-a lovit o mare nenorocire. Cum adică, un viitor Președinte (chiar imaginat) al României consideră că este o nenorocire faptul că Justiția face dreptate? Cohorte de politicieni se perindau pe la televizor și vorberau despre drama familiei respective, despre faptul că Gigi are o mamă batrână, o soție și două fetițe. O gramadă de popi se opinteau să spună că se roagă zi și noapte pentru ca să iasă din pușcărie sau sa fie grațiat deoarece a facut multe gesturi de caritate și este un om credincios. Indiscutabil, ființa tumultoasă a lui Gigi a produs mereu acte de caritate, ostentative sau nu, sincere sau generatoare de spectacol public, dar aici nu era vorba despre caritate, subiectul era altul, aflat chiar la antipodul acestor fapte creștinești. De ce nicio față bisericească nu se ruga pentru sufletul lui Becali și pentru îndreptarea lui, pentru ca să-l lumineze Dumnezeu pentru a nu mai sfida legile și regulile colective de supraviețuire.

Jurnaliștii au dat însă un spectacol total degradant, dar interesant. Un bun diagnostic pentru societatea noastră și o bună deschidere pentru urmatoarea temă care a șocat deja: bocetul antenelor. Șirul bocitoarelor din presă parcă nu se mai termină. Firesc l-am întrebat pe un vechi jurnalist din București, prieten al meu, oare Jiji ăsta, deschis la pungă cum era, chiar i-a plătit pe toți cei care bocesc acum? Nu, mi-a spus amicul meu veteran al presei dâmbovițene, unii au fost platiți, iar alții speră să fie rasplătiți de Gigi dacă iese din prizon. Cei mai mulți îl așteaptă pe Becali ca pe un salvator, să-i scape din foame și nimeni nu vrea să dea cu piciorul la o asemenea ocazie, cine știe, poate Gigi vede și marcă banul.

În mod logic, în scumpa noastră țărișoară, masele nu vor avea mai multă luciditate decât formatorii lor de opinie. În sondajele pe care le-am facut în ultimele două săptămâni, românii țin cu Becali. Consideră condamnarea injustă, cred că i se face o nedreptate sau că este vorba de un fel de represiune politică. Nici mai mult, nici mai puțin, cer Președintelui României să fie grațiat. E adevărat că nu mai avem amplitudinea curbei emoției de la prima arestare a lui Gigi Becali, dar atitudinea publică este una de împotrivire față de lege, instituții din sistemul judiciar și chiar împotriva unei morale simple, dacă ne referim doar la decalog. În prima fază m-am gandit că nu face bine să public asemenea cifre, că poate alimenta un curent de ipocrizie sau imoralitate publică, de solidaritate cu delincvența. Dar acum mi-am schimbat opinia, nu cred că am dreptul moral de a tăinui această imagine deplorabilă a unei zone de mentalitate colectivă. E adevărat, poate Președintele României să simtă o presiune publică, dar nimic nu este simplu în politică, se va descurca. Cu siguranță că avocatii și bocitoarele lui Gigi Becali vor folosi aceste cifre în sensul de a mări presiunea pe justitie. Dar și aici este valabilă regula anterioară, Justiția trebuie să adune forța de a rezista judecăților de imoralitate publică. Cred cu tărie că societatea noastră are nevoie să se uite în oglindă cât mai des, deoarece ne place să întoarcem capul atunci când imaginea noastră din oglindă este neconvenabilă.

Alina Mungiu-Pippidi are dreptate când scrie că "teoreticienii liberali se înșeală atunci când cred că numai din competiția intereselor diferite pluralismul social reușește să construiască obiectivitatea și moralitatea necesare unei democrații".

Cred, alături de Alina Mungiu Pippidiⁱ, că trebuie să ieșim din indiferentismul și relativismul moral în care ne scaldăm. Datoria intelectualilor ar trebui să fie slujirea valorilor și construcția unei expresivități axiologice prin discursuri, texte sau orice altă formă de poziționare publică. Este indecent ca politician sau intelectual să vezi că raționamentul public alunecă spre vulgaritate sau imoralitate și tu să stai cu mâinile în sân pentru ca să nu te opui curentului, chiar dacă este majoritar. Chiar și curentele majoritare pot fi învinse când scade cantitatea de emoție implicată, dar dacă nimeni nu se opune, valul opiniei trece nestingherit și oamenii nu înțeleg că au fost luați de un val care i-a împins mult în urmă în istorie sau pe scara evoluției.

Nu putem aștepta ca societatea să evolueze într-o manieră mecanicistă, natural, fără intervenția celor care au pretenția că înțeleg sau sunt în poziții care îi obligă să ducă societatea spre o anumită țintă. Știu că sondajele de opinie, de exemplu, sunt importante pentru politicieni, dar numai în măsura în care sunt folosite responsabil și rațional. Dacă politicienii acceptă guvernarea sondajelor de opinie, evitând să ia decizii nepopulare, ferindu-se să contrazică masele, evitând cu ipocrizie confruntarea și căutând să se folosească populist doar de pasiunile colective, flatând înțelepciunea mulțimilor, atunci societatea este condamnată la involuție sau mers în cerc.

Când le spunem guvernanților adevărul, cu rezultatele vreunui tip de expertiză legitimată, îi ajutăm să înțeleagă pericolele și poate să-și calibreze mai bine acțiunile, nu doar discursul. În momentul în care o mare parte din spațiul public dă dovadă de o imoralitate exemplară ce este de făcut?

Așadar, doamnelor și domnilor, excelențele dumneavoastră – distinși politicieni, onorate instanțe, amici jurnaliști - vestea proastă pe care o spun public prin publicarea acestui sondaj, pe care la început l-am pitit într-un director parolat, este că poporul din România profundă ține cu Gigi Becali, nu are încredere în Justiție și, în general, se uită foarte mult la televizor.

Ce-i de făcut, vorba lui Ulianov?

ⁱ <http://romaniacurata.ro/fratele-nostru-becali-4007.htm>